

"Proletarec" je
delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

Official Organ Jugoslav Federation, S. P. — Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

GLASILO
PROSVETNE
MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1366.

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1873.

CHICAGO, ILL., 15. NOVEMBER (NOVEMBER 15,) 1933

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO — VOL. XXVIII.

ZMAGA SOCIALISTOV V BRIDGEPORTU

PROŠLE OBČINSKE VOLITVE IZRAZ ŽELJE PO IZMENI

Neuko ljudstvo je spet napačno protestiralo. —

Ljuti boji nasprotnikov proti socialistom

DEMOKRATSKA stranka z zadnjimi volitvami, ki so se vršile 7. novembra, ni nič kaj zadovoljna. Izgubila je New York in izgubila je Cleveland. V obema mestoma so republikanci porazili demokrate, ki so bili dozdaj na krmi. V Bridgeportu, ki je največje industrijsko mesto v državi Connecticut, so pa demokrati porazili socialisti, kar se je zgodilo prvič v zgodovini tega mesta in prvič v tej državi. Demokrati so sicer dobili nekaj mest v raznih državah v svojo upravo, toda ti trije poragi so zasenčili njihove zmage drugod.

Mesto Bridgeport v Connecticutu ima okrog 150,000 prebivalcev. Za župana je bil izvoljen Jasper McLevy, znan socialist, član eksekutivne stranke in aktiven v delavskem gibanju že mnogo let. Socialisti so dobili tudi urad mestnega blagajnika, mestnega klerka, šerifa in 12 mestnih odborov. Zmagali so z enim kandidatom tudi v šolski odboru.

Charles Solomon, socialistični kandidat za župana v New Yorku, je dobil nad 63,000 glasov.

To so glasovi delavcev trdnega socialističnega prepričanja. Progresivci in takozvani simpatičarji so glasovali za La Guardia, kandidata združenih struj, ki pa je bil v resnicu kandidat republikanske stranke. La Guardia je smatran za radikalnega progresivca. Pričevata se k republikanski stranki. V kandidaturi so ga podpirali skoraj vsi progresivi na vzhodu in liberalne revije. Ker bo La Guardia navezan pri izvrševanju županske službe na republikansko stranko, katera ni nič boljša ko demokratska, se bodo morali progresivi spet razočarati kakor še vselej v sličnih slučajih. Edini, katerim bi lahko brezkrabno zaupal, so socialisti, ampak socialisti nočajo podprtji z agitacijo, češ, da nimajo prilike biti izvoljeni. Zmaga v Bridgeportu je pokazala nasprotno.

Nekateri socialistični kandidati v New Yorku so dobili blizu 100,000 glasov. V New Yorku so mnoga volišča okupirali tamanitski gangsterji, ki so pretepli več socialističnih paznikov, enega socialističnega kandidata ter komunističnega županskega kandidata. Kljub terorju pa so tamaniti podlegli, ker je Rooseveltova demokratska frakcija povzročila razkol. V interesu svojega ugleda ni mogla podpirati Tammany mašine, zato so demokrati imeli dva županska kandidata.

V marsikakem mestu je bila stará administracija poražena, bodisi demokratska ali republikanska. Volilci so prežeti psihologije, da so stari uradniki zaniči in je treba nove —

Tudi sodniki znajo zajemati

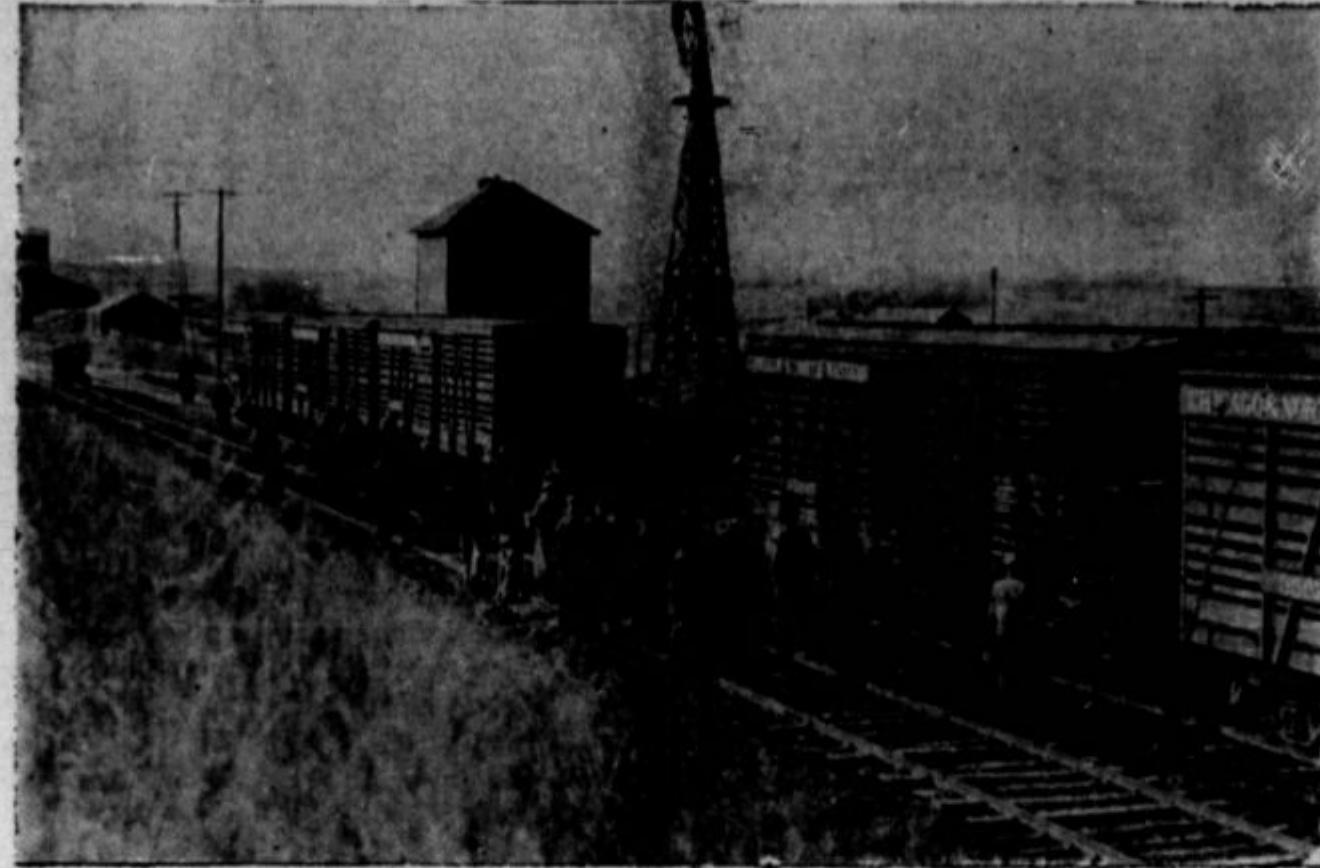
Kongresna preiskava je doznała — kar so mnogi vedeli — da je zvezni sodnik Charles E. Woodward imenoval za upravitelje raznim bankrotiranim podjetjem svoje prijatelje, ki niso imeli za poverjeni posel nikakih sposobnosti, toliko bolj pa so znali zajemati, da ni za upnik koncem konca ničesar ostalo. Legalne zadeve bankrotiranih podjetij, katera so prišla

v njegovo področje, je pa izognala — kar so mnogi vedeli — da je zvezni sodnik Charles E. Woodward imenoval za upravitelje raznim bankrotiranim podjetjem svoje prijatelje, ki niso imeli za poverjeni posel nikakih sposobnosti, toliko bolj pa so znali zajemati, da ni za upnik koncem konca ničesar ostalo. Legalne zadeve bankrotiranih podjetij, katera so prišla

čil odvetniški firmi, ki vposluje njegovega sina, ki je tudi advokat. Firma mu je plačevala po \$25 na teden, potem pa, ko je dobila od njegovega očeta pravno zastopstvo, pa \$15,000 na leto! Odvetniška firma je "zaslužila" blizu tri sto tisoč dolarjev.

Sodnik Woodward je še veden sodnik v zvezni službi v Nemčiji znižal s 6,200,000 na 3,710,000. Vsakdo zunašnji poročevalcev ve, da so te

FARMARJI REBELIRAJO VZLIC APELOM VLADE

Farmarji v Wisconsinu, Minnesota, Nebraska in posebno še v Iowi rebelirajo, četudi člani Rooseveltove administracije nanje apelirajo, da naj še nekaj časa potrpe, kajti cene pridelkov bodo še sigurno navzgor. V Iowi so farmarji v prošlih par tednih siloma preprečevali izvajanje pridelkov in živine iz

njihove države. Zažgali so železniški most blizu Sioux Cityja, Ia., na eni glavnih prog. Vsega skupaj so zažgali v raznih krajih Iowe tri železniške mostove. V Lawtonu, Ia., so ustavili vlak, natovornjen z živino, in jo izpustili, da se je razgubila po poljih. Na sliki je nekaj izpraznjenih vagonov omenjenega

NEMČIJA IN AVSTRIJA SPREMENJENI V JEČO

Milijone dolarjev profita ne da bi zanj kaj riskirali

V prošlih par tednih so aretirali v Nemčiji spet več sto socialistov zaradi osumnjenja, da so v zvezi s širjenjem tajnih letakov proti Hitlerjevemu režimu. In če niso — pravi fašistična oblast — jih je treba spremetovati (mučiti) vseeno, zato da bodo tisti, ki so krivi, pa ne še zloneti, odnehati s tajno propagando.

V Augsburgu je policija po krivem prilaščenih dolarjev po 10. nov. aretirala deset vodilnih članov zdaj zatre socialistične stranke ter jih poslala v koncentracijski tabor. Stražniki so dobili nalogo ustreliti kogarkoli izmed njih, ki bi "skušal" pobegniti. To je vedno migljaj da ima oblast pod to sugestivno kinko umore v svojih načrtih.

Hitler je dobil od volilcev zaupnico in izvoljeni so vsi njegovi kandidati, ker drugih sploh bilo ni. Propaganda za te volitve, ki so se vršile proti nedeljo, je bila tako pomozna in agresivna, da se res gre za zmago ene stranke proti drugi. S teatralnimi demonstracijami in shodi so nemško ljudstvo uverili, da se gre pri teh volitvah za nekaj silno važnega in da je bodočnost Nemčije odvisna od njih. Ljudi, ki drugače ne bi glasovali za to komedijo, so nagnali na volišče s terorjem. Tako je Nemčija izrekla Hitlerju "zaupnico" skoro soglasno, kako je bil naročil.

Hitlerjeve kampanjske govorje je morala poslušati vse Nemčijo. Vse delo v tovarnah je bilo ustavljen, delavci pa so bili poslani k zvočnikom, da so poslušali govor svojega "odrešenika". Potem so zamučeno nadomestili z delom nad čas na svoje stroške. Minister propagande Goebels, Hitler in minister Goering so res hipnotizirali velik del nemškega naroda, ker so udušili vsako kritiko, ljudstvo pa opajajo s sončinom.

Na shodih je Hitler trdil, da se je število brezposelnih v Nemčiji znižalo s 6,200,000 na 3,710,000. Vsakdo zunašnji poročevalcev ve, da so te

stevilke potvrdjene, kajti fašistični režim ne šteje med brezposebne stotisoč socialistov in židov, ki jih je Hitlerjeva "revolucija" vrgla na celo. Zaposleni delavci pa so plačani tako nizko, da jih je Hitler v kampanji tolažil, češ, naša prva skrb je, da ste posljeni, in druga, da vam se sčasoma izboljšamo življenske pogoje. "Narodnega navduševanja" se bodo tudi Nemci preobjedli in potem se bodo spomnili na to Hitlerjevo obljubo.

Skoraj enako je svoboda zatrta v Avstriji. Dollfussova vlada je proglašila preki sod, da zatre naraščajočo opasnost Hitlerjevega fašizma. Ob enem rabi iste naredbe in grožnjo z obnovljeno smrtno kaznijo tudi nad socialisti. Dollfuss zastopa Mussolinijev tip fašizma, zato se opira na podporo Mussolinija in papeža, medtem ko hočejo pristaši Hitlerja združenje Avstrije z Nemčijo. Socialisti v Avstriji so tako med dvema ognjem. Dollfussov režim sovraži, še bolj nevaren pa jih je Hitlerjev fašizem.

Prošlo nedeljo je bila 15. obletnica avstrijske republike. V pondeljek ta teden je minil deset let, od kar županuje Dunaju socialist Karl Seitz. Namerovane socialistične slavnosti k temu jubilejemu je vladala prepovedala. Vlada je izdala dekret, da mora socialistična uprava Dunaja znižati davke imovitim slojem, četudi niso pretirani. Namen diktature je, pripraviti mesto ob potrebne fonde ter s tem ugotoviti svetovno znane socialne pridobitve dunajskega delavca.

Kapitalizem je s svojim fašizmom in fanatičnim nacionallizmom porinil Evropo v skrajno kritično položaj, da nihče ne ve, kdaj, kako in kje bo izbruhnilo in kje bo plamen — signal za novo splošno vojno — najprej sigrnil v zrak.

Prosim, obnovite naročnično, če vam je potekla.

KONEC PROHIBICIJE. PROBLEM KONTROLE

Z ELOTI, ki so usili ameriškemu ljudstvu prohibicijo, niso imeli slabega namena. Hoteli so odpraviti salune in alkoholizem ter spremeniti Američane v trezen narod. Hoteli so odpraviti gorje, ki je vsled pijanca v družini vasovalo v neštetihi hišah. Računalni so, da bodo ljudje tiste milijone dolarjev, ki so jih trošili za alkoholne pijače, potem porabili za svoj komfort in za svoje družine. Domnevali so, da bo odprava saluna in alkoholnih pijač cerkev še bolj napolnila in ob enem izčistila "ameriško politiko". Prohibicija jim je bila ideal in ko je pred 14. leti prišla, so smatrali, da je nihjih dosežen.

Uneslo jim je. Na eni strani je rebelirala proti utihotapjenemu zakonu ljudska natura, ki ne mara, da ji bi zakon liktil, kaj naj kdo je in pije. Na drugi strani so divjali fanični bigoti, ki so zahtevali zoper kršilce najstrožje kazni. Oblast se je odzvala in zapirala posebno male kršilce, razbijala je lokale, v katerih so njeni agenti dobili prepovedano pijačo in ob enem juri zapečatila vrata skozi leto dni, da niso takci lokalni prinašali nikake najemnine in niso smeli služiti v dobi začasne konfiskacije nikaki porabi lastniku v prid.

Trgovina z alkoholom je cvetela kljub strogi postavji dajje, toda tajno, kolikor je bilo to mogoče. Ampak skriti kakršnoki trgovino je trajno nemogoče, zato si je alkoholna iskala protekcijo s podkupninami. Tako so sodniki, policijski šefi, aldermani, policijski, šerifi in drugi, ki so imeli besedo pri konrolji, dobili v prošlih 14. letih stotine milijonov dolarjev v podkupninah. Še nikoli ni bila korupcija nikjer na svetu toliko razpasena kakor v Zed. državah zadnjih 14. let. Graft je tekil v potokih in nobene senatne ter druge preiskave, ne obravnavne, ga niso mogle ustaviti. In v tej trgovini so nastali nove vrste "trgovci", razni Caponiji, ki se za protekcijo niso mogli zatekatki z zakonom, nego so morali podkupiti oblast, ki je imela analogo uveljaviti postavo, zato da so lahko kovali milijone v svoji prepovedani trgovini. Ti butlegarski sindikati so organizirali v svoje kaste, katere so si določile svoje postave, najele svoje straže in ustanovile svoja "sodišča". Kazen pa je bila smrt. Gangsterji in veletrgovci, ki so oskrbovali ljudstvu alkoholne pijače, se so tesno združili skupaj in postali eno. S svojimi podkupninami in s svojimi organizacijami so si pridobili v političnih uradih ogromen vpliv. Veliko županov, sodnikov, aldermanov in sličnih uradnikov je bilo zvezanih z butlegarskimi karteli. Nešte, ki so kandidirali v javne urade, so bili izvoljeni s pomočjo agitacije butlegarskih gangsterjev.

Zaradi prohibicije je bilo 2,650 ljudi ubitih, med njimi mnogo popolnoma nedolžnih. Vladni agenti in straže so bile v nemalo slučajih pri uveljavljanju nepriljubljenega zakona silovito brutalne. Med ljudstvo se je naseljeval proti 18. amendmennu čezdalju večji gnijev, ker je video, da imajo veliki butlegarji vse mogoče varstvo policije in javnih uradnikov, medtem ko so male kršilce pestili na sodiščih in jih obsojali. Nihče izmed velebutlegarjev ni bil poslan v ječo zaradi kršitve prohibicije, ampak nekateri poslednja leta še le, ker so v svojih milijonov dolarjev dohodkov, ki jih jim je donašala trgovina s prepovedanimi pijačami, niso plačevali zvezni vladni hodniški dajki.

In dogodilo se je še nekaj. Medtem ko med ameriško mlado pred prohibicijo ni bilo pijačevanja, se je zdaj udala pitiju žganja — najslabše žganja! Pred prohibicijo bi bilo nekaj nečastnega, ako bi fant prinesel steklenico žganja na plesno zabavo. V času prohibicije pa je postal to "moderno". Tako je ta mladina, omotena z alkoholom najslabše kakovosti, hotela v podneti postavili razdraženosti čimbolj divji jazz, kvarne posledice obojega pa so prešle tudi na dekleta.

Ze ko je lahko vsakdo uvidel, da tako prohibicija sploh ni prohibicija, ampak strupena spaka, so bigoti še vedno zahtevali, da se zanjo troši milijone. Prohibicijski agentje so bolj in bolj demoralizirali javno mnenje, kajti kajt naj ljudstvo spoštuje postavo, katere ne mara, in čemu naj spoštuje druge, magar dobre zakone, ko pa je video, da jih oblastniki in javni uradniki sami kršijo na vseh koncih in krajih!

Oktroy 35 milijard dolarjev je stala prohibicija. V tej vsoti so faktični stroški, ki jih je imela vladna, da jo uveljavlja. Dalje so v nji vključene vsote, ki jih je izgubila na davku, vso, ki so jih izgubili občine, države in kraji istotako na davku, in pa materialna škoda, ki jo je vsled enega ali drugega vročka prohibicija direktno povzročila. Ze ko je bil 18. amendmenn s svojim Volsteadovim zakonom popolen polom, ga je predsednik Hoover še vedno imenoval za "plemenit eksperiment". Ta "eksperiment" je zdaj zavrnjen. 36 držav, toliko kot je potreben za spremenitev ustave, je glasovalo za odpravo prohibicije in meseca decembra bo uradno brisana. Neuradno je že dolgo ni več.

Kljub prohibiciji se je ameriško ljudstvo z ozirom na kontrolo nad alkoholno pijačo prav malo naučilo. Namesto da bi produkoje in distribucijo alkoholnih pijač prevzela država, je spet vse skupaj izročeno privavnim interesom za privatni profit. Eno zlo je nadomeščeno z drugim.

Socialisti so lani ameriškemu ljudstvu predlagali odpravo prohibicije, socializacijo alkoholne produkcije in distribucijo v področju države. To bi bilo edino pametno in koristno ljudstvu in državi. In dokler se to ne zgodi, bo neoviran alkoholizem prav takoj rana na telesu dežele, kajti je bila pokojna prohibicija.

Central Republic Trust banka v Chicagu, kateri je načeljeval general Dawes, podpredsednik Zed. držav za časa Coolidgea, si je v l. 1932 izposodil pri vladni rekonstrukcijski finančni korporaciji okrog 90 milijonov dolarjev, kar je več, kot je bila vredna Pomagal je Dawesu njegov vpliv, kajti Dawes je bil pod Hoovrom predsednik omenjene rekonstrukcijske finančne korporacije. In pomagali so mu s svojim vplivom drugi člani velebankirji, kajti će bi se zrušila Dawesova banka, bi nastala nevarnost tudi za druge.

Zdaj dolguje Dawesova Central Republic vladni še okrog \$65,000,000. Nekaj bo morda še plačala, a dosti ne več. Kar je bilo dobrega, je prevzela nova reorganizirana banka, stará pa drži le ničvrede "vrednostne" papirje in pa dolgo, ki je ne bodo vslednjene nepaznosti pri posojevanju nikoli plačani. Vlagatelji so dobili vse s pomočjo vladnega posojila.

Kapitalizem je s svojim fašizmom in fanatičnim nacionallizmom porinil Evropo v skrajno kritično položaj, da nihče ne ve, kdaj, kako in kje bo izbruhnilo in kje bo plamen — signal za novo splošno vojno — najprej sigrnil v zrak.

Na mednarodnem kongresu miru, toda proti njemu je načrtnalistov, ki se je vršil ta stopilo toliko francoskih in drugih žurnalistov, da so ga vrgli z dnevnega reda. Rosenberg je s tem dokazal, kako ogromen vpliv imajo tovarnarji, ki bogate od pripravljanja muncijskih industrije. Predlog na vojno, na svetovno časopis je bil zelo umesten in v prid

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;
za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznejše do pondeljka popoldne za približevanje v številki tečajnega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc.

Established 1906.

Editor... Frank Zaitz
Business Manager... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
Three Month \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

Telephone: Rockwell 2864.

"Vsi tako delajo"

Pred preiskovalno senatno komisijo se je doznao, da je tudi velebankir Albert H. Wiggin v New Yorku goljufal zvezno vlado na dohodinskem davku, kakor jo je Morgan, Mitchel in drugi multimilijonarji ter milijonarji.

Wiggin je napravil okrog štiri milijone dolarjev dobička, ki so mu ga dali ameriški jazbeci samo pri eni prodaji delnic svoje banke.

Svoje dobičke pa je uknjiževal in manipuliral z njimi tako, da je plačal od njih čim manj davka. Ko so ga vprašali, čemu se je davku izogibal, je dejal, da ne vidi v tem ničesar napačnega ali protizakonitega, kajti "vsi tako delajo" in vsakdo se trudi, da plača čim manj davka. "Jaz sem se glede davkov ravnal strogo po zakonu", je dejal Wiggin. Ko ga je državni pravnik opozoril na manipuliranje z računi, da je oškodoval Zed. države na davku, mu je bankir odvrnil, da mu zakon to dovoljuje. "Poslužil si se to reje hib zakona v svoj prid," mu je rekel zvezni pravnik.

Nasvet način se je poslužil izhodov v zakonu! Zakon so pač skovali ljudje, ki zastopajo bogataše, in je naravno, da so pustili v njemu luknje za goljufanje zvezne vlade. Ampak to goljufanje je "striktno legalno", kakor je opozoril bankir Wiggin komisijo.

Zato se velikim tatovom, ki kradejo milijone, nič ne zgodi. Nedavno je neki sodnik obsojal revereža na leto zapora, ker je ukral napol ponoseno obliko. "Potreba je stroga kazena," je dejal sodnik, "da bo ostrašila druge, ki se ukvarjajo z misljijo, da bi kradli."

Vzeti obliko ali živila je zločin tudi po zakonu. Kajti ves sistem postav so skovali taki ljudje, ki skrbe, da so veliki tatovi čim boljše protektirani.

Hitlerjev strah

Adolf Hitler ob vsaki priliki poudarja, da je rešil Nemčijo in Evropo pred komunistično poplavo in rdečo diktaturo. To mu morda verjamejo naivneži v Nemčiji. V Zvezni, v Franciji in slično povod po prav dobro vedo, da Nemčija ni bila v nikaki nevarnosti komunističnega puča. Kajti če bi bila, bi Hitler ne bil prisel na krmilo brez civilne vojne. Komunisti — če jih je res bilo šest milijonov — bi se mu upri, tako pa so se mu podali brez nasilnega boja, istotako vse druge stranke in unije.

Napačno zaupanje

Ko so prišle med vojno ameriške železnice v največji kaos, je vlada razglasila nad njimi "diktaturo", jih centralizirala in jim postavila vrhovnega upravitelja v osebi kabinetnega člena McAdooja. Ta je potem imenoval za načelnike in upravitelje železniškega omrežja iste načelnike, ki so bili prej. Zato so bile železnice čez par let v še večjem nedelu, vlada pa milijone dolarjev na izgubi.

Rooseveltova administracija uganja zdaj enako napako kakor Wilsonova. Z Niro hoče izboljšati razmere, na odgovorna mesta pa imenuje kapitaliste, ki razmer niso znali izboljšati dozdaj in jih tudi pomočjo Nire ne bodo, ker ne verjamejo v njeno edino dobro stran. — namreč, da je treba znižati delavnik in zvišati plače. So pa proti obojemu, in zato je ostalo "pri starem".

Simulant v reliefih

Marsikdo, ki prejema podporo za svoje preživljivanje in za preživljivanje svoje družine iz javnega fonda za vzdrževanje brezposelnih, je ni upravičen. Simulant se pač dobe povsod. Zaradi njih pa hujška kapitalistično časopisje proti vsem, ki prejema podporo, četudi so jo skrajno potrebeni.

Marsikakega simulantu, ki dobiva podporo po krihem, izsledi, ga tirajo pred sodnika in obsodijo. Nihče ne grozi s tožbo državi radi tega. Vse drugače postopajo simulant s podpornimi organizacijami. Ponudi mu prst, pa potegne za vso njeno roko in siloma zajema iz nje.

LEPA SLIKA, AMPAK NE ZA BEDNE IN REVNE DRUZINE

Rezultat mestnih volitev v Clevelandu

PO COLORADU

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Neko popoldne julija to leto sem sedel pri rojaku v rudniški kampi, ki mi je zgovorno pravil svoje dogodčine. Mimo hiše pride raznašalec dnevnika, ki izhaja v bližnjem mestu in ga vrže na prag. Eden od njegovih odraženih otrok ga naglo pobere in pošče v velikem pričakovanju enako naglo tisto stran, na kateri se dnevno označuje tržna cena kovinam. Njegovi bratje in sestre stopijo poleg in zro enako zaverovani v isti predel časopisa. Opazujem jih. Preje veseli obraz, se zresnijo. "Cena srebra je celo padla!" vzklikne eden, ne da bi se kam ozrl. Rojak je v sredi svoje povesti utihnil in gledal na sina, ki je buljil v list. Mali deček, ki še ne razume ničesar o delu in cenen kovin, je začudeno zrl v območko družbo, nato pa se zapodil proti starejši sestriči, da jo je skoro prevrnil. Tako je ta fantek nevedoma prekinil mučni trenotek ter ga odpolid. Časopis so si razdelili. Tudi mali je hotel svoj del. Rojak je nato še sam pogledal v stran, kjer so bile označene cene. "Kaj je novega," ga vprašam.

"Srebre se ne gane nikamor," potoži nekam bolj zase, nato pa glasno pripoveduje, da v Ameriki ne bo boljše, ne bo pa ne bo, dokler se cena srebru ne dvigne kakor je bilo nekoč.

Tu in tam me je kdo vprašal, ako so tudi na vzhodu predvajali film "Silver Dollar".

V Euclidu je bil izvoljen za občinskega odbornika Victor Suhadolnik, ki je v tem slovenskem predmetju prvi Slovenc, da je izvoljen v politični urad. Razen njega je kandidiral v tem mestecu v odboru rojak Wess, ki pa ga ima tudi izplačalo kopati. Kdor je potoval po rudniških krajih, zapada v gledal predore ter Šahte, preluknjane globeli in izrita brda, si lahko predstavlja, koliko ogromnega dela so izvršili človeški krti v svojem iskanju zlata in srebra. Mnogi so odkrili eno ali drugo rudo. Takih, ki bi bili z njimi obogateli, je bilo malo. Večini niso poplačale niti truda, še manj pa jim je bil povrnjen kapital, ki so ga vložili v najpotrebnje naprave. Kar je bilo res bogati plasti, so kmalu preše v last kaki močni rudniški družbi z uradom kje v New Yorku in s podružnim uradom v Denverju, v Salt Lake Cityju, ali pa v kakem kalifornijskem mestu. Po gorah je delalo tisoč prospektorjev desetletja. Kar so našli in odkrili, je ostalo večinoma drugim. Sami pa so se starali v naporih in poginjali v njih.

V bližnjem Girardu je bil izvoljen v občinski odbor Slovenc Frank Lužar ml. Slovencem v Clevelandu in drugod v Ohiu se radi teh zmagovalcev občaj veliko boljši časi. Vrag! Ameriška Domovina tarna, da bo samo v Clevelandu, vkljub slovenskim zmagam izgubilo delo okrog 600 rojakov. In dostavlja, da bodo te službe dobili prejkone nigrin, katere ima novi župan republikanc Davis baje zelo rád in oni njega. Da bi jih konkljau! Politika v metropoli je torej zelo zverižena klobasa, kar danes vsakdo pritrdi. Kaj nam pomagajo zmage, če bomo pa "delo izgubili"!

Mr. Pirc je bil v torku zvezčer in ves drugi dan po volitvah zelo poparen. Slovenci smo sicer zmagali, ampak kot demokratje smo pa propadli! Taka blamaža. "Roosevelt ste s tem zadali moralen udarec," je ternal Mr. Pirc. Jezo pa je stresal nad Enakopravnostjo ter njeno tiskarno. Tistem, ki je vrgel v njegov urad v času volilne kampanje bombo, pa pravi, da je že odustril. Sv. Vid ni zastonj največja slovenska fara. Tudi kristjanji smo v tej fari, ki odpuščamo svojim sovražnikom (včasih). Manj pri volji je Mr. Pirc za odustek onemu, ki je trešil nekako bombo v SND, v našem narodno slovenskem svetišču. Preklicane bombe! Včasih so jih samo Kalabrezi metali, zdaj se je pa ta grda navaoda razplasla kar na splošno.

Boljše uspevajo v tej krizi zlati rudniki, posebno odklar vladi plača za unč \$12 več ko je plačala do konca tega poletja. Ampak zlatih rudnikov, ki bi delavcem trud res plačevali in poleg pa še donašali dobiček lastnikom, je tukaj malo. Bili so, pa so v splošnem izčrpani. In ko sem takoj stal in govoril na održ slovenske dvoran v Leadville ter gledal v nji rudarje, ki so izkopalni že za nešteto tisoč dolarjev zlata, srebra, bakra, svinca in cinka, ko sem gledal te upognjene može, ki so pustili svoje življenje in svoje moći v trganju rud materi zemlji, kaj naj jim pripovedujem? O socializmu? Njim, ki zro samo še v prošlost v nadi, da se zbudijo in povrne?

Okrog so gore, pokrite s snegom, in tu vse naokrog so rudniki. Krampi, lopate in vrtalni stroji so v njih že davno utihnili. Le še tu pa tam kateri nekoliko giblje. Sahti in predori pod njimi so zaliti z vodo. Nad njimi pa stoji že vsa zvita in začrnela ogrodja za vzpenjače, ki se spominjajo na vešala. V mestu izhaja dnevnik, ki suhoparno ponavlja dan za dan, da se cene srebru dvignejo morda prihodnji teden, nedvomno pa vsaj prihodnji mesec. In to je vse, kar je važno zanje. Vse misli so jim obrnjene nazaj in vsi kličejo čase, ki so bili, pa se več ne povrnejo. "Ker je vse izgubljeno, morda ni še vse izgubljeno," pravi Maks v Cankarjevem "Kralju na Betajnovi". Globina upanja je ogromna in ji ne prideš do dna.

(Dalje prihodnji.)

V leposlovnem delu so začetnici izmed ameriških sotrudnikov vse naši prejšnji znanci in lepo število iz starega kraja. Ako se bo to knjige dovolj razpečalo, jih bo bodočnost kljub -krizi- še zagotovljena. Ker predstavlja Ameriški družinski koledar višek literarnega dela med ameriškimi Slovenci, in kar se tegati, med vsemi ameriškimi Jugoslovani je nič več ko prav, da vsak stori kolikor more priporočanju v razpečavanju te knjige. Dotiskana bo koncem tega meseca.

V volilnih bojih opazujete, kako živo in agresivno agitirajo demokrati in republikanci. Gredo je hile do hiše, od delavca do delavca, od volilca do volilca, in jih určajo člani in članica naj si vzame za svojo logo, pridobiti v JSZ na letos vsaj po enega novega člana ali članice.

V volilnih bojih opazujete, kako živo in agresivno agitirajo demokrati in republikanci. Gredo je hile do hiše, od delavca do delavca, od volilca do volilca, in jih určajo člani in članica naj si vzame za svojo logo, pridobiti v JSZ na letos vsaj po enega novega člana ali članice.

Resolucija klubov JSZ v Detroitu je dobila prvej poletne sreči s svojimi kandidati v vse druge meste urad. V mestnem odboru je 13 socialistov. Ta zmagu ni bila zgolj slučaj, kajti stranka v Bridgeportu se je nanj pripravila leta in leta.

Resolucija klubov JSZ v Detroitu je dobila prvej poletne sreči s svojimi kandidati v vse druge meste urad. V mestnem odboru je 13 socialistov. Ta zmagu ni bila zgolj slučaj, kajti stranka v Bridgeportu se je nanj pripravila leta in leta.

Na tej prireditvi vprizori "Zarja" tudi opereta "Srce in denar", ki pride s tem prvič na ameriško-slovenski oder. — Poročevalec.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Na tej prireditvi vprizori "Zarja" tudi opereta "Srce in denar", ki pride s tem prvič na ameriško-slovenski oder. — Poročevalec.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni spored bo bogat in ga boste veseli. Sodeloval bo češki pevski zbor Vojan in slovenski pevski zbor Delavec iz Newburgha.

Koncertni

ELENORA MARKOVA-AVELINGOVA,

MOJ OČE

(Hči Karla Marxa o njegovem življenju)

(Napisala po njegovi smrti l. 1883.)

(Nadaljevanje.) leona III. Deset let kasneje, l. 1870, ko je francoska vlada narodne obrambe objavila seznam tajnih cesarskih agentov, se je izkazala opravičnost te obdolžitve. Pod črko "V" čitamo: "Vogt — nakanih mu je bilo v avgustu l. 1859 ... 40,000 frankov."

Leta 1867 je izdal Marx v Hamburgu svoje glavno delo "Kapital".

Med tem je delavsko giba nje dobilo že tak pomen, da je Karl Marx zamogel pomisliti na uresničenje svoje že dan no si stavljene naloge: to je na organizacijo delavske Internationale v najnaprednejših državah Evrope in Amerike.

O priliki slavnostne manifestacije simpatij do Poljske, k se je vršila v letu 1864, so se zbrali delaveci raznih narodnosti, in sklenjeno je bilo ustavoviti to Internacionalo. Zgo dilo se je tako na zborovanju, ki se je vršilo v St. Martin's Hallu dne 28. novembra leta 1864 pod predsedstvom profesorja Beeslyja.

Izvoljen je bil začasni Generalni svet in Marx je izdelal inaugralno besedilo na zcasna pravila. V tej Adresi je izrazito očrta, da delavški razred, celo tudi v letih trgovske prospere in pozval delavec vseh dežela, da združijo svoje sile. (Konec prihodnjih.)

Članstvu kluba št. 27 v Clevelandu

V nedeljo 19. nov. ob 3. po poldne se vrši seja kluba št. 27 JSZ, ki je zelo važna radnica, katerem je razložil svojo teorijo večvrednosti, ki jo je pozneje razvil na mojsterni način.

Med italijansko vojno (l. 1859) je Marx objavil v nemškem dnevniku "Das Volk", izdanem v Londonu, senzacionalni članek, v katerem je izjavil o bonapartizmu, da se skriva pod firmo liberalizma; na muho je vzel tudi prusko politiko, ki poskuša pod kriko več ali manj blagohotne neutralnosti prav slabo ribariti v kalnen. Zelo užaljen od Karla Vogta mu je na njegovo lakajstvo odgovoril Karl Marx v spisu Herr Vogt (l. 1860.), v katerem je obdolžil Vogta, da je plačan od Napo-

Dolgi in resni študij Karla Marx v Britanskem muzeju je moral kmalu obrobiti prve sadove. Leta 1853 je Marx objavil spis "Zur Kritik der politischen Ökonomie", delo, v katerem je prvič razložil svojo teorijo večvrednosti, ki jo je pozneje razvil na mojsterni način.

Med italijansko vojno (l. 1859) je Marx objavil v nemškem dnevniku "Das Volk", izdanem v Londonu, senzacionalni članek, v katerem je izjavil o bonapartizmu, da se skriva pod firmo liberalizma; na muho je vzel tudi prusko politiko, ki poskuša pod kriko več ali manj blagohotne neutralnosti prav slabo ribariti v kalnen. Zelo užaljen od Karla Vogta mu je na njegovo lakajstvo odgovoril Karl Marx v spisu Herr Vogt (l. 1860.), v katerem je obdolžil Vogta, da je plačan od Napo-

PRIDITE NA SLAVNOST 30-LETNICE**DRUŠTVA "SLAVIJE"**

ST. 1 SNPJ

V NEDELJO 19. NOVEMBRA**V DVORANI S. N. P. J.****PROGRAM OB 3. POPOLDNE. PO SPOREDU PLES.**

V gornji dvorani igra J. Kochavarjev orkester, v spodnji Puceljev trio.

Vstopnice v predprodaji 35c; pri blagajni 40c.

"Proletarci"

boste storili veliko uslugo, če mu skozi to krizo pomagate s tem, da naročnino če le mogoče točno obnavljate in da mu pridobite novih naročnikov.

Tudi prispevki v tiskovni fond so mu zdaj neobhodno potrebni

VELIKA ŽELEZNIŠKA NESREČA V FRANCIJI

Na progri med Parizom in Cherbourgom boko ekspresem viak. 23 potnikov je bilo skočilo s tira in se zvrnil 35 čevljev glo ubitih in mnogo ranjenih.

Poročilo iz Slovenije

Občinske volitve v Sloveniji končane. — Izid volitev ne pove ničesar. — Interpelacije zaradi volivnega nasilja. — Interpelanti kaznovani.

Maribor, 17. oktobra 1933.

Pred dvema dnevoma so se ršile v Sloveniji prve občinske volitve po nastopu šestojanuarkega režima 1929, in bile so druge volitve, kar smo dodili ta režim: prve so bile skupičanske volitve predlagljali in vlagala svoje liste za občinske volitve. Druge stranki.

Kaj pa klerikalci, ki so bili v Sloveniji zmerom v večini? Ti nimajo svoje stranke, vendar pa so izdali parolo, da najnjih pristaši sestavljajo svoje kandidatne liste, ker jim to zakon dovoljuje, seveda ne pod imenom svoje stranke, ki je bila razpuščena, marveč kot nekake gospodarske skupine. In so klerikalci res sestavljali in vlagali svoje liste.

Svoje liste so vlagali v nekaterih krajih tudi socialisti. No, in tako je bilo pričakovati hude volilne borbe z živo in tiskano besedo, to tem bolj, ker volivni zakon jamči za polnoma svobodne volitve.

A kaj smo opazili? "Jutro" kot trbilo Jugoslovanske nacionalne stranke je imelo vsak dan uvodnike za agitacijo in članke, njih poslanci so prijeli, da je glasovalo za klerikalce le 48,000 ljudi, za državno listo (nekdanji demokrati, jutrovci) pa kar 125,000 oseb. Že to razmerje je tako čudno, da tem številkom ne more verjeti noben razsončen človek.

Koliko jim smemo verjeti? Kdor le malo pozna razmerje med posameznimi strankami v Sloveniji, ne bo mogel verjeti, da je glasovalo za klerikalce le 48,000 ljudi, za državno listo (nekdanji demokrati, jutrovci) pa kar 125,000 oseb. Že to razmerje je tako čudno, da tem številkom ne more verjeti noben razsončen človek.

Poglejmo, kako so se volitve pripravljale, kakšni so zakonski predpisi in kako se je glasovalo.

V Sloveniji obstoji le ena sama stranka, to je Jugoslovanska nacionalna stranka. Druge stranke niso. Ta je imela analog, da vloži povsod svoje liste. Kdo so člani te stranke?

Mimo državnih nameščencev in podobnih, so včlanjeni v stranki tudi vsi župani. To je njih službena dolžnost. Toda med slovenskimi župani je klub mnogim odstavljanjem vendarle še zmerom mnogo klerikalcev in drugih. Ti morajo biti člani te stranke, klub svojemu prepirjanju, ali pa morajo pustiti županski stolček. Pa jih je mnogo, ki rajši stopijo v stranko. In ti so morali prevzeti tudi nosilstvo kandidatne liste te stranke, posebno še v vaseh, kjer imajo kvečjemu enega človeka, ki je zmožen za župana. In tako je postal ta klerikalni župan nosilec strankine liste, je kaj pada zmagal in prišel v uradnem poročilu v rubriko: državna stranka. Takih "župan-

list" je bilo mnogo, ki rajši stopijo v stranko. In ti so morali prevzeti tudi nosilstvo kandidatne liste te stranke, posebno še v vaseh, kjer imajo kvečjemu enega človeka, ki je zmožen za župana. In tako je postal ta klerikalni župan nosilec strankine liste, je kaj pada zmagal in prišel v uradnem poročilu v rubriko: državna stranka. Takih "župan-

list" je bilo mnogo, ki rajši stopijo v stranko. In ti so morali prevzeti tudi nosilstvo kandidatne liste te stranke, posebno še v vaseh, kjer imajo kvečjemu enega človeka, ki je zmožen za župana. In tako je postal ta klerikalni župan nosilec strankine liste, je kaj pada zmagal in prišel v uradnem poročilu v rubriko: državna stranka. Takih "župan-

Maksim Litvinov pravi, da je zelo zadovoljen z rezultati pogajanj

Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, ki je prilep prošli teden v Washington na posvetovanje z ameriškim državnim tajnikom Hullom in predsednikom Rooseveltom o vprašanju ameriškega priznanja sovjetske Rusije, pravi, da je zadovoljen z rezultati in potekom pogajanj.

MAKSIM LITVINOV.

Torej je bilo na Hrvaškem prav tako z volitvami, kako pri nas in povsod v državi. F. C.-k.

Pripravite se za Savin koncert!

Chicago. — Ob prepevju svoje koračnice "Nas veže ljubezen" si je dansko delavstvo zgradilo močno politično, strokovno in zadružno gibanje, ki je med najmočnejšimi v Evropi. Dansi socialisti nimajo večine v parlamentu, so vendar najmočnejša stranka in imajo že več let vladajo v svojih rokah. Naravno je, da si dansko delavstvo ni zgradilo svojih močnih organizacij le s prepevjanjem tem ali drugih pesmi, je pa resnica, da petje in gojenje delavske kulture igra pri njih, kakor tudi povsod, kjer je delavstvo močnejši faktor, vlogo v. Kakor je Proletarje s vna prej poročal, je bilo ameriškim komunistom iz Moskve naročeno, da ne smejo ob pričeli Litvinovega prihoda v to deželo prijeti nikakih manifestacij svoje stranke njemu v pozdrav. Ako jih bi, bi to dražilo vladne kroge v Washingtonu in ob enem bi služile v propagando onim, ki so proti priznanju.

MIHAJLO KALININ.

Vprašanje priznanja je bilo v načelu rešeno že v zaupnih pomenih med sovjetskimi in ameriškimi državnimi predstavniki na ekonomski konferenci v Londonu. Ko je predsednik Roosevelt meseca oktobra brzojavil M. Kalininu, predsednik centralnega izvrševalnega odbora sovjetske Unije, da naj pošlje koga na posvetovanje v Washington, je to storil zaradi javnosti, katero je skozi to leto že precej pripravil na spremenjeni politiki ameriške vlade z ozirom na Rusijo.

Litvinov je bil v vladnih krogih v Washingtonu povsod pribajal sprejet. Tudi javnost mu je simpatična in odobrava priznanje, razen torjevec v Ameriški legiji, A. F. of L. in pri listih, kot je Chicago Tribune.

Kdor je socialist le v bese dah, ni socialist.

Dr. John J. Zavertnik**PHYSICIAN AND SURGEON**

OFFICE HOURS:

At 3724 W. 26th Street
1:30—8:30; 6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695Wednesday and Sunday by
appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call
Austin 5700**NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI**

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakov tudi v angleškem in nemškem jesiku.

NASA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUSTVA IN TRGOVCE

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitate in ako vam ugaja, da si ga naročite. Prečitajte to številko Proletarca pazno, in uvideli boste, da vam vaš prijatelj nudi list, ki je res vreden, da postanete njegov naročnik.

